

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. Utrùm Deus falsum aliquid dicere, aut mentiri possit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

Tom. II.

peccaret. Quando autem ex pluribus, qui sunt electi, cognosci nequit quis eorum sit legitime electus, Ecclesia cogere omnes potest, ut prout juri renunciant, sequi in ordinem redigant. Dubius etiam Pontifex, si nulla certa ratione de legitima ejus electione constare queat, deponi potest ab Ecclesia, ut factum est in Concilio Constantensi. Ratio est, Ecclesia siquidem jus habet ad eligendum Pontificem, cui obedire valeat in conspectu Ecclesie, sed dubius Pontifex non est hujusmodi, ergo deponi potest, & alius ejus loco per legitimam & claram electionem subrogari.

V.

Quæres, cum supra, Sect. 4. num. 8. dixerimus Pontificem hæreticum, non statim dignitate

& auctoritate Pontificia excidere, nec nisi hominum hac de re iudicium & sententia præcesserit, potestate illa & officio orbari: quæres inquam, quo pacto esse possit adhuc Caput Ecclesie, quandoquidem, ut supra diximus, Fides sit fundamentum Ecclesie, & sine ea nullus membrum Ecclesie esse possit, multo minus caput. Sed contra, nullus enim dicit Pontificem, cujus hæresis esset occulta, ipso facto dignitate illa ac munere orbari, hic tamen, ut constat, eadem est difficultas. Respondetur itaque Fidem, sicut non est necessaria ad potestatem ordinis, ita nec ad potestatem jurisdictionis; unde quamvis non sit propriè membrum Ecclesie, Deus tamen per quemcunque potest in Ecclesiam suam influere.

Quæritur
ne Papa hæreticus possit esse Caput Ecclesie.

Fides sicut non ad potestatem ordinis, ita nec ad potestatem jurisdictionis est necessaria.

DISPUTATIO VIGESIMA TERTIA.

De infallibilitate auctoritatis divinæ.

FIDEI falsum subesse non posse, in superioribus fusè declaratum est, quòd nimirum divinæ veritati, quæ nec fallere potest nec falli, tanquam objecto formali innitatur, indeque firmitatem suam & infallibilitatem hauriat. Ut ergo hac Dei in dicendo veritas clariùs innotescat, nonnullas hic circa eam ad totius hujus de Fide tractatus conclusionem inquiremus: quamvis enim res tam clara videatur non posse Deum falsum dicere, ut nullus de eâ relictus sit ambigendi locus, eo tamen audacia processerunt nonnulli, ut hoc affirmare non sint veriti, quos proinde res Theologicas tractantibus nefas est non refellere, sed Dei veritatem ab hac calumniâ vindicare debent, & obstruere os loquentium iniqua.

SECTIO PRIMA.

Vtrum Deus falsum aliquid dicere, aut mentiri possit.

I. Quid sit mendacium.

MENDACIUM, ut communis jam habet Theologorum opinio, est Manifestatio rei contra id quod existimatur verum: seu, ut alii illud definiunt, est Enunciatio contra

In idem videntur varie definitiones mendacii.

mentem loquentis: quod conforme est doctrinæ Divi Augustini lib. de mendacio, cap. 3. ubi ait, Ideo aliquem mentiri, quia aliud habet in animo, aliud verbis enunciat: ubi etiam ait S. Doctor, non verbis tantum, sed etiam signis ac nutibus mentiri aliquem posse; strictè tamen loquendo volunt multi mendacium in solis vocibus consistere, factis namque significare falsum, est simulatio potius quam mendacium, ut docet S. Tho-

mas quæst. III. art. 1. Quòd verò dicunt aliqui ad mendacium requiri intentionem fallendi, non ita intelligendum est quasi, ut quis mentiatur, habeat directè & formaliter animum decipiendi, sed indirectè tantum ac remotè, & radicaliter, seu quòd habeat animum scienter proferendi propositionem falsam, quam novit esse talem, & hoc modo det occasionem deceptionis, quamvis ipse non intendat formaliter per eam quemquam decipere.

Quomodo in mendacio interveniat animus fallendi.

Mentiri ergo, ut vetus dictum habet, est contra mentem ire: unde non est idem mentiri & dicere falsum, potest quippe aliquis & falsum dicere sine mendacio, & verum cum mendacio, si nimirum in primo casu id quod falsum est, putet esse verum, in secundo verò id quod re ipsa est verum, existimet esse falsum; sicque in eo sita est malitia mendacii, quod verba dissonant à mente, seu in dissonantiâ ac dissidio, ut ita dicam peccatoris & linguæ: quæ est ipsissima doctrina S. Augusti-

Mentiri est contra mentem ire.

S. Augustini in Enchirid. cap. 18. ubi ait Mendacium esse, dicere aliquid scienter aliter ac sentimus.

III. Ex hac verò occasione quæri potest, Utrum sicut qui occidit feram putans esse hominem, non committit homicidium completum & consummatum; sed affectu tantum, non effectu, unde si censura aliqua esset annexa homicidio, eam non incurreret; quæri inquam, potest utrum idem dicendum sit de mendacio. Existimo juxta principia hæc posita, & notionem mendacii jam traditam, disparem hac in re esse rationem inter homicidium & mendacium; in hoc enim casu verba ejus discordant à mente, & aliud putat, aliud loquitur, sicque non affectu tantum, sed etiam effectu mentitur, & completum ac consummatum mendacii peccatum committit. Unde si poenæ aliquæ aut censuræ mendacio essent annexæ, illas incurreret, cum verè & propriè mentiretur: & idem dicendum de illo, qui hoc etiam modo pejeraret. His ergo positis

IV. Sanctus Augustinus libro contra mendacium, cap. 2. & de hæresibus 70. refert Priscilianistas hæreticos, ut sua excusarent mendacia, & speciosum sibi hac in re prætextum obtenderent asseruisse Deum sæpius fuisse mentitum: Non se aliter, inquit S. Augustinus, arbitantes veracem suam ostendere falsitatem, nisi veritatem dicant esse mendacem.

V. Nec satis roctè hac in re procefferunt nonnulli Catholici, qui quamvis Deum de potentiâ ordinariâ mentiri non posse assererent, dicebant nihilominus posse eum mentiri de potentiâ absolutâ: ita Petrus de Aliaco in 1. quæst. 2. dub. 3. & Adamus in 3. Dist. 14. quæst. 5. dub. 2. Gabriël verò in 3. d. 12. quæst. 1. art. 3. dub. 1. affirmat posse Deum dicere falsum, hoc tamen faciendū, inquit, non mentitur; ad vitandam quippe vocis invidiam, inquit Suarez, mendacium præter hoc, quod est contra mentem ire, ait includere deordinationem quandam moralem, seu peccatum, quare licet Deus falsum diceret, non tamen mentiretur, quia hoc faciendū non peccaret. Idem docere videtur Robertus Holcot in 2. quæst. 2. art. 8. memb. 3. Hoc tamen, inquit P. Coninck Disp. 10. dub. 1. est abuti & rebus & vocibus; unde quoad præsentem questionem idem est mentiri & falsum scienter dicere, seu aliud mente judicare, aliud verbis exprimere.

VI. Ut clariùs hac in re procedamus, notandum falsitatem esse duplicem, materialem, quando quis id quod falsum est dicit putans nihilominus id esse verum, & formalem, quæ tunc intervenit, ubi quis sciens aliquid esse falsum, illud tamen affirmat, aut sciens esse verum negat, in quo mendacium formale situm est: quod etiam tunc contingit, quando quis existimans aliquid esse falsum illud affirmat, quamvis re ipsa sit verum, sicque mentitur, non quia dicit falsum, sed quia dicens etiam verum, loquitur contra mentem, & aliud interiùs judicat, aliud verbis profert exteriùs, de quo fusiùs dictum est, numero secundo & tertio.

VII. Conclusio: Deus nullo ex his modis mentiri aut falsum dicere potest: hæc est certa & indubitata sententia, idque loquendo non de potentiâ tantum ordinariâ, sed etiam de absolutâ. Prima pars de mendacio materiali constat, Deus enim, cum omnia perfectè noverit, non potest aliquid falsum dicere ignorans id esse falsum,

seu existimans esse verum, cum omnia oculis ejus nuda sint & aperta, & nullâ in re falli ullâ ratione possit.

Secunda pars de mendacio formali ostenditur inprimis ex Scripturâ, ad Hebræos 6. vers. 17. ubi sic loquitur Apostolus: In quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hæredibus immobilitatem Consilii sui, interposuit jusjurandum: ut per duas res immobiles (promissionem scilicet & juramentum) quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habemus. His autem verbis evidens est Apostolum loqui de potentiâ absolutâ, alioqui solatium non esset fortissimum, cum dabitare absolutè possemus an Deus hic & nunc loquendo, seu testando non utatur potentiâ absolutâ. Quicquid ergo est revelatum à primâ & summâ veritate debet esse certissimum & verissimum, ut cum S. Thoma docent Theologi, alioqui nec prima esset veritas, nec summa, sicque Fides nostra non esset certissima, nec firmissimus assensus: quæ est ratio conclusionis à Sancto Thoma & Theologis assignata. Qua de re pluribus agemus Sectione sequente.

Hæc etiam veritas probatur ex illo ad Rom. 3. vers. 4. Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax: hoc autem non de potentiâ tantum ordinariâ intelligendum est, sed etiam de absolutâ, ut communis habet Patrum sententia, qui hoc in ipsâ divinâ naturâ fundatum esse dicunt, quicquid autem Deo naturale est, nequit aliter se habere, etiam de potentiâ absolutâ. Idem, ut alia Scripturæ loca omittam, probatur ex illo Na. 23. vers. 19. Non est Deus quasi homo, ut mentiat: nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, & non faciet? locutus est, & non implebit? ubi, sicut in præcedente testimonio, sermo est de actu primo, seu de capacitate ad mentiendum, non de actu secundo, nec enim omnes homines actu mentiti sunt, ut Beatissima Virgo, & alii nonnulli viri sanctissimi; ac proinde sermo illic esse debet de potentiâ ad mentiendum.

Accedunt Patres, qui omnimodam Dei ad mentiendum incapacitatem luculenter adeo tradunt, ut nullus de eorum mente dubitare possit. Sanctus ergo Chrysostomus Homiliâ in Symbolum sic habet: Aliqua Deus non potest, ut falli, saltere, mentiri. Sanctus etiam Athanasius libro de Incarnatione Verbi: Absurdum est, inquit, Deum in suis verbis mentiri. Deinde S. Basilius sermone de abdicatione rerum sic habet: Hæc verba Dei sunt, & ideo falsa esse non possunt. Ad hanc rem etiam facit dictum illud S. Anselmi lib. 1. Cur Deus homo, cap. 12. Non sequitur, inquit, justum esse mentiri, si Deus vult mentiri, sed potius Deum illum non esse. Nam nequaquam potest velle mentiri voluntas, nisi in qua corrupta est veritas; imo que deserendo veritatem corrupta est: ubi loquitur apertè de potentiâ etiam absolutâ, cum dicit Deum non fore Deum, si mentiat. Denique S. Augustinus lib. 22. de Civit. Dei, c. 25. Si volunt invenire, inquit, quod omnipotens non potest, habent prorsus. Ego dicam: mentiri non potest. Clariùs etiam rem hanc explicat lib. 1. de Symbolo, cap. 1. ubi hæc habet: Deus omnipotens est: & cum sit omnipotens, mori non potest, falli non potest, mentiri non potest, & quod ait Apostolus, negare seipsam non potest; quam multa non potest, & omnipotens est, & ideo omnipotens, quia ista non potest: nam si mori posset, non esset omnipotens, si mentiri, si falli, si iniquè agere, non esset omnipotens.

Clard loquuntur Patres, non de ordinariâ potentiâ, sed de absolutâ.

Sicut nec mori, ita nec mentiri potest Omnipotens.

VIII. Ex sacris Literis ostenditur Deum non posse ullâ ratione mentiri.

Quicquid à primâ veritate dicitur debet esse verissimum, & certissimum.

IX. Alii Scripturæ loca probatur Deum nullo modo mentiri poss.

Sermo hic est de actu primo, seu capacitate ad mentiendum.

X. Auctoritate Patrum ostenditur, Deum non posse mentiri.

Tom. II.

XI. *Ostenditur inanam esse distinctionem illam de potentiâ ordinariâ & absolutâ.*

Ex quibus Patrum dictis manifestè habetur inanem esse eorum distinctionem, quos supra num. 5. retuli, qui dicebant non posse quidem Deum mentiri de potentiâ ordinariâ, posse tamen de potentiâ absolutâ: Patres siquidem, ut vidimus, de potentiâ absolutâ loquuntur, iis quippe utuntur exemplis, quibus hoc apertè indicant, velle se Deum, per nullam omnino potentiam mentiri posse; dicunt namque eum non magis posse mentiri, quàm mori, quàm falli, quàm iniquè agere, quàm negare seipsum; hæc autem Deo per nullam potentiam possunt contingere. Plura hæc de re Sectione sequente.

XII. *Idem in phrasî Scripturæ est mentiri & scienter dicere falsum.*

Habetur secundo, non minus inanem esse distinctionem illam Gabriëlis supra, eodem numero quinto positam, qui aiebat posse quidem Deum falsum dicere, sed non mentiri, nam secundum modum loquendi Scripturæ idem est mentiri & falsum scienter dicere, unde in loco illo Num. 23. citato, ut vidimus, ait Propheta: *Dixit ergo, & non faciet: locutus est, & non implebit.* Si namque Deus non impleat quod promissit, alterum è duobus sequatur necesse est, vel eum promississe absque animo faciendi, vel mutasse sententiam, quorum primum est mentiri, secundum mutari. Unde Joan. 8. vers. 55. dicit Christus: *Si dixero quia non scio eum (Patrem) ero similis vobis mendax: ergo clarum est Christum pro eodem sumere mentiri, & scienter falsum dicere.* Qua de re in sequentibus iterum redibit sermo.

Si Deus non stare promissis, vel mentiretur, vel mutaretur.

SECTIO SECUNDA.

Uterius ostenditur Deum nullâ ratione mentiri, seu falsum dicere posse.

I. *Deus etiam per alios, qui ejus nomine loquuntur, mentiri non potest.*

SECUNDA Conclusio: Deus sicut per se mentiri, seu falsum dicere non potest, ita nec id facere potest per alium. Dixi, mentiri seu falsum dicere; quamvis enim in nobis, ut Sectione præcedente ostendi, hæc duo separari possint, cum variarum rerum ignorantia laboremus, nec quisquam, citra specialem Dei illustrationem & instructionem, usque adeo sit perspicax, ut rerum omnium perfectam habeat notitiam, ex quo accidere potest, ut ignoranter dicat falsum, existimans illud esse verum, idèoque non mentitur formaliter, quia non dicit falsum scienter, in Deo tamen, qui res omnes perfectissimè cognoscit, hæc duo, falsum dicere & scienter falsum dicere, separari non possunt, cum si falsum diceret, sciret id esse falsum, & consequenter esset mendacium formale.

In Deo perinde est falsum dicere, & scienter dicere.

II. *Quisquis per alios aliquid dicit, illud verè censetur dicere.*

Probatur itaque Conclusio; quicquid enim Deus per alios dicit, verè dicit, sicut qui aliquid per alium occidit, verè illum occidit; unde & David Uriam, & Judæi Christum verè occiderunt, quamvis nec David Uriæ, nec Judæi Christo vulnera per se & immediatè infixerint: sic etiam Luca primo, & capite primo Epistolæ ad Hebræos dicitur Deus per Prophetas locutus: cum ergo Deus quod per alios dicit, verè dicat, non minus falsum diceret & mentiretur, si per alios hoc faceret, quàm si faceret immediatè per seipsum. Quare, sicut supra diximus, si Deus vel semel per se aliquid falsum diceret, nulla esset illius auctoritas, quia dubitare semper possemus, an aliàs etiam non esset falsum quod

Deus, si per alium diceret falsum, mentiretur.

loquitur, ita & si falsum diceret per alium, sicque nulla esset auctoritas sacræ Scripturæ, quam nobis per Prophetas tanquam per nuncios suos veluti Fidei regulam tradidit, sicque & Fides ipsa fluctuaret, nec haberet eam firmitatem, quam omnes in Fide Theologicâ requirunt.

Probatur ulterius Deum nec per se, nec per alios mentiri posse; mendacium siquidem, ut docet Sanctus Augustinus in libro de mendacio & contra mendacium, putatque esse de Fide hæres. 70. est intrinsecè malum: quæ etiam est sententia S. Thomæ infra, quæst. 110. art. 3. docentque passim Theologi, & ideo prohibitum, non è contra, malum quia prohibitum, ergo à Deo procedere nullo modo potest, quamvis enim lege Deo prohibitum non sit, Summo bono tamen ab intrinsecò, & prædicatis essentialibus omne malum repugnat: antecedens verò mendacium scilicet esse intrinsecè malum probatur ex illo ad Rom. 3. vers. 8. ubi loquens Apostolus de mendacio damnat dictum illud quorundam asserentium: *Faciamus malâ ut eveniant bona*, apertè significans mendacium ita malum esse, ut nullâ de causâ fieri possit, nec ullo sine cohonestari: unde Alexander tertius Cap. Super eo de usuris asserit sacras literas prohibere, ne quis vel pro alterius vitâ servandâ mentiatur; quod indicio est mendacium esse intrinsecè & indispensabiliter malum.

III. *Mendacium est intrinsecè malum, ac proinde à Deo procedere nullo modo potest.*

Ex Apostolo probatur mendacium esse intrinsecè malum.

Nec pro alterius vitâ servandâ fas est mentiri.

Adde, quamvis daremus in hominibus licitum interdum esse mentiri ad ingens aliquod malum vitandum, quod nisi per mendacium vitari nequiret, in Deo tamen excusari non posset, omnipotens enim cum sit & infinitè sapiens, medium ei honestum deesse nequit ad finem quemcunque obtinendum, juxta illud Job 13. vers. 7. *Nunquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro eo loquamini dolos?* Quare in Concilio Lateranensi sub Leone decimo gravissimè reprehenduntur, imo & excommunicantur illi, qui fictis revelationibus & miraculis Fidem confirmare, aut virtutem persuadere conantur. Unde ipsis etiam Ethnicis hoc solo naturæ lumine innotuit, nimirum, esto admitteretur posse homines nonnunquam graviosos necessitate mentiri, dum nullus alius iis occurrit, ingens aliquod malum, quod eorum capitibus imminet, vitandi modus, à Deo tamen ob rationem jam datam id fieri non posse: hoc Cicero, hoc Plato secundo de Republicâ circa finem docuit, mendacium scilicet, quamvis homini utile subinde esse posset, Deo tamen semper esse indignum.

IV. *Est mendacium excusari possit in hominibus, non tamen potest in Deo.*

Ethnicis solo natura lumine innotuit Deum non posse mentiri.

Insuper est peculiaris ratio, cur Deus mentiri nequeat, si enim vel semel mendacium, etiam levissimum diceret, summam illam suam auctoritatem amitteret: sicut enim dici passim inter homines de hominibus solet: *Si quis semel Fidem fregit, etiamsi per omnes Deos juraverit, Fides ei amplius non est adhibenda*, ita si Deus vel semel mentiretur, nulla deinceps esset ejus auctoritas, nec quisquam existimaret se ejus dictis securè Fidem postea adhibere posse: ac proinde sicut impossibile est Deum velle privare se hac supremâ auctoritate, ita impossibile est eum velle mentiri. Hinc etiam apud homines quotidie videmus, quamvis dicere leve aliquod mendacium sit peccatum tantummodo veniale, si tamen quis falsitatem illam firmet juramento, censetur semper peccatum mortale, quod nimirum Deum in testem rei falsæ vocare, sit eum suâ auctoritate privare, & reddere mendacem.

V. *Specialis ratio cur Deo repugnet mendacium.*

Grave peccatum est Deum in testem levissimè etiam mendacium vocare.

Si quis